

DOI: [https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.2\(58\).33-38](https://doi.org/10.24144/2409-6857.2021.2(58).33-38)
УДК 338.48

Слава С.С., Чиняк В.В., Пугінська В.В.

ВНУТРІШНЬО-ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ГОТЕЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОБЛАСТІ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Дана стаття присвячена дослідженню внутрішньо-організаційних особливостей та умов діяльності готелів Закарпатської області в умовах глобального розповсюдження інфекції SARS-CoV-2. На основі опитування 20 підприємств проаналізовано використання їх номерного фонду за період економічного спаду в 2020-2021 роках, а також узагальнено пропозиції щодо організаційно-технологічних рішень для усунення чи мінімізації впливу пандемії.

Ключові слова: туризм, готельний бізнес, номерний фонд, пандемія COVID-19, Закарпатська область.

Постановка проблеми. В останні десятиліття міжнародний та внутрішній туризм набув стрімких темпів розвитку, перетворившись в одну з найбільших і високоприбуткових галузей світового господарства [2].

Проте найважливішим фактором впливу на туризм в цілому та на сектор гостинності, зокрема, у 2020-2021 рр. стала пандемія COVID-19. Розповсюдження цієї інфекційної хвороби спричинило значні ускладненні для функціонування майже всіх галузей економіки на глобальному, регіональному та локальному рівнях. Сфера туристичних послуг виявилася однією з найвразливіших і найменш пристосованих до нових умов функціонування. Не оминув спад і сектор гостинності України, особливо це позначилося на регіонах, в яких туризм є одним із пріоритетних напрямів діяльності, як наприклад, у Закарпатській області [3].

Готельні підприємства у цьому випадку виступили найяскравішими індикаторами стану галузі загалом, тому аналіз використання їх номерного фонду за період пандемії в 2020-2021

роках, а також огляд їх—пропозицій технологічних рішень для можливості усунення чи мінімізації впливу пандемії є вкрай актуальними для дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Хоча дослідження основних факторів впливу на розвиток сфери гостинності та туризму досить широко представлені у літературі, зокрема [4], [5], проте, як зазначено вище, в останні роки організаційні аспекти діяльності цих секторів знаходяться під впливом стрімкого розповсюдження коронавірусної інфекції COVID-19 та впровадженням різноманітних карантинних обмежень. У зв'язку з цим з'явилися публікації, які відображають окремі аспекти впливу глобальної пандемії на дані та інші види діяльності.

Зокрема, у дослідженнях Д. В. Долбневої детально розглянуто тенденції впливу COVID-19 на економічну ситуацію у світі і спрогнозовано соціально-економічні втрати [6]; у праці Вагнер І. М., Демко І. І. [7] висвітлені впливи на економічний розвиток малого та середнього бізнесу в Україні. З'явилася низка праць, де висвітлено наслідки впливу пандемії на окремі сфери економіки – готельну галузь [8], [3], біржову діяльність [9], європейські ринки праці та трудову міграцію в Україні [10].

Зарубіжні автори також розглядають методи та пристосування до пандемії як цілих держав в комплексі [11], [12], так і окремих сфер господарства [13].

Формулювання цілей статті. Метою даного дослідження є аналіз використання номерного фонду готельних підприємств Закарпатської області в період жорстких карантинних обмежень та період послаблень та відповідний опис запропонованих технологічних рішень для повного усунення чи максимальної мінімізації впливу коронавірусної інфекції SARS-CoV-2 на діяльність готелів.

©Слава С.С., кандидат економічних наук, професор кафедри економіки і підприємництва економічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» тел: 0667032281, Електронна пошта:svitlana.slava@uzhnu.edu.ua

Чиняк В.В., аспірант економічного факультету, кафедра економіки і підприємництва, ст. лаборант кафедри фізичної географії та раціонального природокористування ДВНЗ «Ужгородський національний університет», тел: 0509158591, Електронна пошта:vitalia.chyniak@uzhnu.edu.ua

Пугінська В.В. аспірант економічного факультету, кафедра економіки і підприємництва ДВНЗ «Ужгородський національний університет» тел: 0505935701, Електронна пошта: vladochka.ripych@gmail.com

Опис результатів дослідження. Малі та середні готельні підприємства Закарпатської області найпершими постраждали внаслідок карантинних обмежень, початок введення яких розпочався із 12 березня 2020 року [1]. Саме із цього періоду були встановлені ліміти перевезень або повна заборона пасажирських перевезень, в залежності від зонування території, і, як наслідок, це призвело до повного або майже повного припинення внутрішніх туристичних потоків. Закриття кордонів, яке мало на меті зупинення та сповільнення розповсюдження інфекції SARS-CoV-2 призвело до значного негативного впливу на функціонування туристичної галузі (майже повне скорочення зовнішнього туристичного потоку) і транспортної системи (відміна авіарейсів, міжміського сполучення тощо) не тільки

Закарпаття, а й України. Саме ці фактори спричинили зменшення кількості гостей готельних закладів, і як наслідок – скорочення використання їх номерного фонду.

Динаміка використання номерного фонду (Рис. 1) свідчить про те, що найбільший спад у діяльності всіх підприємств спостерігався навесні 2020 року, і це повністю корелює із введенням карантинних обмежень. У літній період відвідуваність всіх закладів зростає в порівнянні з попереднім сезоном, окремі підприємства досягли майже 75% заповнення, але восени, у зв'язку із другою хвилею коронавірусної інфекції, знову спостерігалось зменшення кількості гостей; лише 15% респондентів повідомили, що осінню спостерігалось незначне збільшення кількості клієнтів.

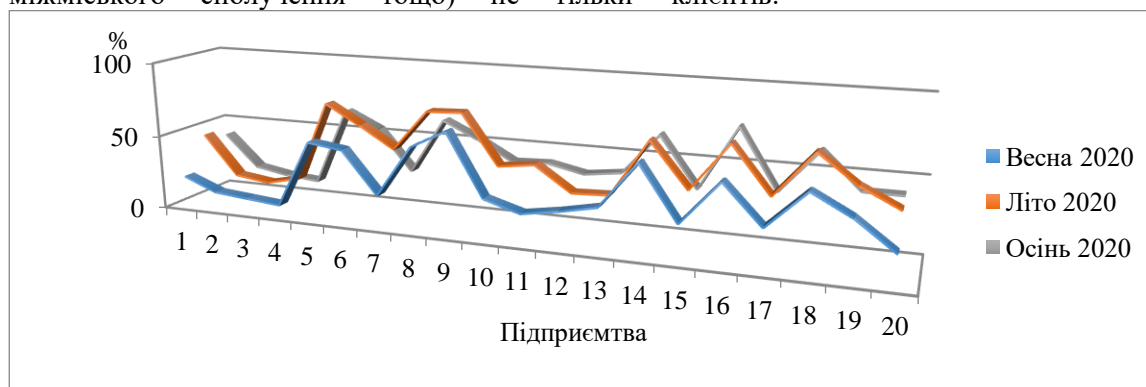

Рис.1. Використання номерного фонду готельними підприємствами Закарпатської області

Джерело: [розроблено авторами на основі результатів опитування 14]

Майже 50% готелів у весняний сезон використовували лише від 0 до 25% свого потенціалу розміщення, 35% і 15% підприємств – від 50 до 75% та від 25 до 50% відповідно (Рис. 2). Характерно, що готелі, які залучали до використання 50-75% загальної кількості номерів

– це переважно малі підприємства та ті, в яких найбільший клієнтський наплив спостерігався в першій половині березня та другій половині травня 2020 року – в періоди, коли обмеження ще не були введені та коли були певні послаблення карантину.

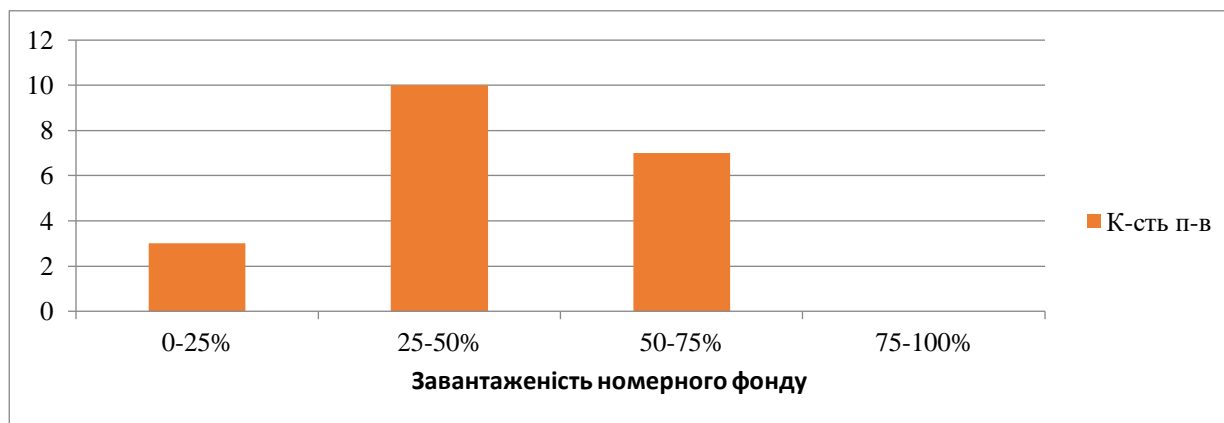

Рис. 2. Розподіл кількості готельних підприємств в залежності від завантаженості номерного фонду

Джерело: розроблено авторами на основі результатів опитування [14]

Як відповідь на нові економічні, соціальні та, що не менш важливо, психологічні умови функціонування всіх сфер господарства, з'явилося безліч необхідних заходів, технологічних рішень та застосувань, які здатні забезпечувати безпеку персоналу та гостей підприємств, сприяють зниженню темпів територіальної експансії вірусної інфекції SARS-

CoV-2 та значно мінімізують наслідки вже завданої шкоди. Для імплементації всіх нововведень, які частково пом'якшують вплив пандемії і, на разі, є необхідною умовою для провадження діяльності, майже всі готельні підприємства готові інвестувати значні кошти (Рис. 3).

Рис. 3. Готовність до вкладання інвестицій в технологічні рішення для усунення та мінімізації впливу пандемії

Джерело: розроблено авторами на основі результатів опитування [14]

Абсолютна більшість респондентів (95%) заявили про бажання впроваджувати технологічні рішення, які дозволять популяризувати галузь, можливість забезпечити безпеку та комфорт клієнтів.

Що стосується конкретних аспектів та заходів, то їх можна розділити на окремі великі групи, що включають в себе певні фактори

(об'єднані або спільною метою, або методами застосування). У кожній з цих груп є свої переваги та обмеження, тому їх ранжування визначилося диференційовано - в залежності від специфіки функціоналу кожного окремо взятого готельного підприємства.

Максимально позитивний відгук отримали такі заходи як (Рис. 4):

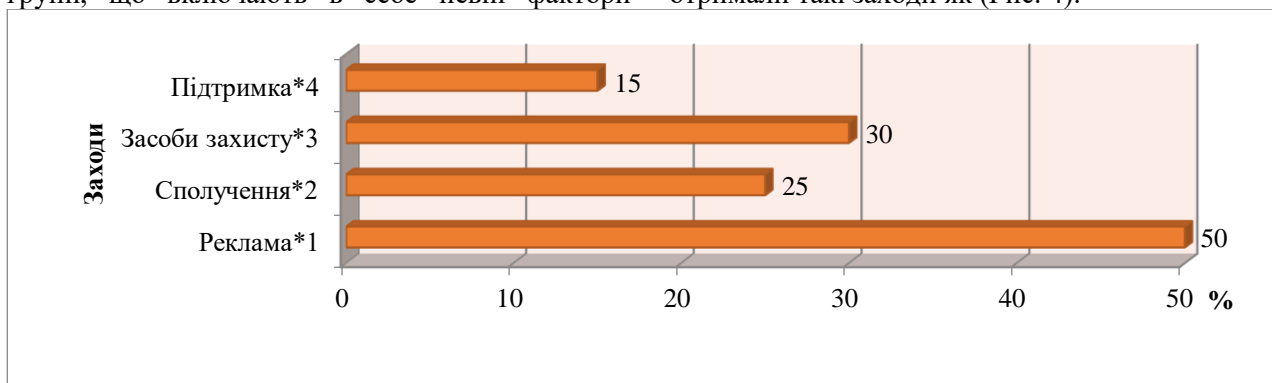

Рис. 4. Напрями, в які потрібно спрямовувати кошти для відновлення функціонування готельних підприємств

*1 – Реклама та залучення туристів, забезпечення позитивного іміджу

*2 – Сполучення і транспорт

*3 – Засоби захисту та гігієни

*4 – Ефективна підтримка готелів в низькі сезони

Джерело: розроблено авторами на основі результатів опитування [14]

- проведення масштабної рекламної кампанії з метою забезпечення популяризації індустрії гостинності Закарпаття,

створення привабливого іміджу як туризму загалом, так і його окремих галузей. Характерно, що деякі респонденти

наводять приклад успішного досвіду Туреччини, країни, в якій сектор гостинності є значним джерелом прибутків та надходжень до бюджету. Саме в ефективну міжнародну рекламу було інвестовано значні кошти, адже необхідно було відновити зовнішній туристичний потік та переконати гостей у безпеці місць розміщення;

- відновлення транспортного сполучення, можлива зміна засобів пересування та модернізація маршрутів трансферів (якщо вони наявні); вони виявилися надзвичайно важливим аспектом для стабільного й ефективного функціонування готельних підприємств області;
- використання засобів особистого та колективного захисту та гігієни, що рекомендовані медичними нормами, у ці заходи готові вкладати кошти – близько третини респондентів;
- ефективна фінансова державна підтримка підприємств сфери туризму (в тому числі й готелів); вона також сприяла би швидшому відновленню їх діяльності до допандемічного рівня. Проте в Україні малий та середній бізнес не отримав системного реагування з боку уряду, особливий дисонанс спостерігається у порівнянні з підтримкою в сусідніх країнах-членах ЄС [3].

Звичайно, більшість готельних підприємств для збільшення клієнтопотоків мають на меті застосовувати цілі комплекси організаційно-технологічних рішень.

Висновки і перспективи подальших досліджень

В умовах глобальної пандемії регіональний розвиток став залежати від ще більшої кількості обставин та обмежень; для Закарпаття підтримка підприємств готельного господарства має бути пріоритетною зважаючи на економічну спеціалізацію області.

Підводячи підсумки дослідження можна стверджувати, що глобальна пандемія вірусної

інфекції SARS-CoV-2 мала значний негативний вплив на функціонування готельного господарства Закарпатської області, ця сфера зазнала великих фінансових втрат через запроваджені в різні періоди 2020-2021 років карантинні обмеження, власне перебіг захворювання та відповідне зменшення потоку візитерів.

Найзначніші спади діяльності мали місце навесні та восени 2020 року, коли готелі використовували лише від 0 до 50% своїх номерних фондів. Краща ситуація спостерігалася влітку 2020 року, коли відновлення переважно внутрішніх туристичних потоків сприяло наповненню готелів на 30-75% (найкраща ситуація спостерігалася у малих готельних підприємствах).

Більшість опитаних респондентів (близько 95%) виявили позитивне ставлення до інвестування у організаційно-технологічні рішення, які сприятимуть мінімізації впливів пандемії. Що стосується саме цих рішень, то найпопулярнішими аспектами виявилися: проведення рекламної кампанії (навіть міжнародної за можливості) та залучення більшої кількості гостей, застосування різноманітних засобів захисту та гігієни (це сприяє створенню психологічної атмосфери безпеки та комфорту), стабільне транспортне сполучення (один із важливіших аспектів для нативного функціонування готелів), ефективна державна підтримка (в Україні ця програма нереалізована у повному обсязі).

Вивчення реагування галузей економіки та різних аспектів діяльності суспільства на пандемію, а в ширшому розгляді – і на будь-які кризи, є надзвичайно актуальним, особливо для тих сфер, які виявилися найбільш вразливими до таких турбулентних ситуацій – для туризму та індустрії гостинності в тому числі. Подальші дослідження можуть мати на меті виявлення шляхів швидкого реагування та пристосування, корисних організаційно-технологічних модифікацій, взаємодії з важливими ланками у ланцюгу забезпечення.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19: постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2020 року №211. Урядовий портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19>
2. Офіційний сайт Всесвітньої туристичної організації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unwto.org> – Назва з титул. екрана.
3. Слава С.С., Чиняк В.В. Функціонування готельних підприємств Закарпатської області в умовах пандемії [Текст]/ С.С. Слава, В.В. Чиняк// // Науковий вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»/ гол. ред. Серії «Економіка» О.В. Горняк. – Одеса, 2021. - Том 26. Випуск 2 (87) 2021 с. 46-53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-87-7>.

4. Джанджугазова Е. А. Маркетинг в індустрії гостинності./ Е.А. Джанджугазова - М.: Академія, 2005.
5. Чиняк В.В., Пугінська В.В., Слава С.С. Компонентно-структурне групування параметрів сфери гостинності [Текст]/ В.В. Чиняк, В.В. Пугінська, С.С. Слава// // Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»/ гол. ред. В.П. Мікловда. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2020.- Вип. 2 (56). С. 46-51
6. Долбнева Д. В. Вплив COVID-19 на економіку країн світу //Проблеми економіки. – 2020. – №. 1 (43). – С. 20-26. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-20-26>.
7. Вагнер І. М., Демко І. І. Вплив Covid-19 на економічний розвиток малого і середнього бізнесу в Україні //Вісник Університету банківської справи. – 2020. – №. 1 (37). – С. 59-66. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x1\(37\)2020208208](https://doi.org/10.18371/2221-755x1(37)2020208208)
8. Корж Н. В., Онишук Н. В. Вплив пандемії COVID-19 на готельну галузь //Економічний простір. – 2020. – №. 156. – С. 140-143. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-25>
9. Ковтун В. А. Вплив пандемії на біржову діяльність : дис. – Херсон: ХДАЕУ, 2020.
10. Стаканов Р. Д. Вплив пандемії COVID–19 на європейський ринок праці і трудову міграцію в Україні //International relations, part “Economic sciences”. – 2020. – Т. 1. – №. 23.
11. Banerjee D., Bhattacharya P. “Pandemonium of the pandemic”: Impact of COVID-19 in India, focus on mental health //Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy. – 2020. – Т. 12. – №. 6. – С. 588.
12. Susilawati S., Falefi R., Purwoko A. Impact of COVID-19’s Pandemic on the Economy of Indonesia //Budapest International Research and Critics Institute (BIRCI-Journal): Humanities and Social Sciences. – 2020. – Т. 3. – №. 2. – С. 1147-1156.
13. Seleiman M. F. et al. Will novel coronavirus (Covid-19) pandemic impact agriculture, food security and animal sectors? //Bioscience Journal. – 2020. – Т. 36. – №. 4. DOI: <https://doi.org/10.14393/BJ-v36n4a2020-54560>
14. Зведені результати анкетування ефективності факторів пристосування підприємств до функціонування в умовах пандемії. Внутрішній документ. Ужгород: УжНУ.- 2021.

REFERENCES

1. Pro zapobihannya poshyrenniu na terytorii Ukrainy koronavirusu COVID-19: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 11 bereznia 2020 roku № 211. Uriadovyi portal [On prevention of the spread of coronavirus COVID-19 on the territory of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of March 11, 2020 № 211]. (2020). Retrieved from: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zapobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19> [in Ukrainian].
2. Ofitsiyni sait Vsesvitnoi turystychnoi orhanizatsii [Official site of the World Tourism Organization]. (n.d.). Retrieved from: <http://www.unwto.org> [in Ukrainian].
3. Slava, S.S., & Chyniak, V.V. (2021). Funktsionuvannia hotelnykh pidpryemstv Zakarpatskoi oblasti v umovakh pandemii [Functioning of hotel enterprises of Transcarpathian region in terms of pandemic]. Naukovyi visnyk Odeskoho natsionalnoho universytetu. Seriiia «Ekononika» – Scientific Bulletin of Odessa National University. Series «Economics», Vol. 26, Iss. 2 (87), 46-53. DOI: <https://doi.org/10.32782/2304-0920/2-87-7> [in Ukrainian].
4. Dzhandzhuhazova, E. A. (2005). Marketynh v industrii hostynnosti [Marketing in the hospitality industry]. M.: Akademiia [in Russian].
5. Chyniak, V.V., & Puhinska, V.V., & Slava, S.S. (2020). Komponentno-strukturne hrupuvannia parametriv sfery hostynnosti [Component-structural grouping of parameters of the hospitality sphere]. Naukovyi visnyk Uzhhordskoho universytetu. Seriiia «Ekononika» – Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Series «Economics», Iss. 2 (56), 46-51[in Ukrainian].
6. Dolbnieva, D. V. (2020). Vplyv COVID-19 na ekonomiku krain svitu [nfluence of COVID-19 on the economy of the world]. Problemy ekonomiki – Problems of economy, № 1 (43), 20-26. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-0712-2020-1-20-26> [in Ukrainian].
7. Vahner, I. M., & Demko, I. I. (2020). Vplyv Covid-19 na ekonomichni rozvytok maloho i serednoho biznesu v Ukraini [Influence of Covid-19 on the economic development of small and medium business in Ukraine]. Visnyk Universytetu bankivskoi spravy – Bulletin of the University of Banking, № 1 (37), 59-66. DOI: [https://doi.org/10.18371/2221-755x1\(37\)2020208208](https://doi.org/10.18371/2221-755x1(37)2020208208) [in Ukrainian].
8. Korzh, N. V., & Onyshchuk, N. V. (2020). Vplyv pandemii COVID-19 na hotelnu haluz [The impact of the COVID-19 pandemic on the hotel industry]. Ekonomichnyi prostir – Economic space, № 156, 140-143. DOI: <https://doi.org/10.32782/2224-6282/156-25> [in Ukrainian].
9. Kovtun, V. A. (2020). Vplyv pandemii na birzhovu diialnist: dys. [he impact of the pandemic on exchange activities: dis.]. Kherson: KhDAEU [in Ukrainian].
10. Stakanov, R. D. (2020). Vplyv pandemii COVID–19 na evropeyskyi rynek pratsi i trudovu mihratsiiu v Ukraini [The impact of the COVID-19 pandemic on the European labor market and labor migration in Ukraine]. International relations, part «Economic sciences» – International relations, part «Economic sciences», Vol. 1, №. 23 [in Ukrainian].
11. Banerjee, D., & Bhattacharya, P. (2020). «Pandemonium of the pandemic»: Impact of COVID-19 in India, focus on mental health. Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy, T. 12, №. 6, 588 [in English].

12. Susilawati, S., & Falefi, R., & Purwoko, A. (2020). Impact of COVID-19s Pandemic on the Economy of Indonesia. Budapest International Research and Critics Institute (BIRCI-Journal): Humanities and Social Sciences, T. 3, № 2, 1147-1156 [in English].
13. Seleiman, M. F. et al. (2020). Will novel coronavirus (Covid-19) pandemic impact agriculture, food security and animal sectors? Bioscience Journal, T. 36, №. 4. DOI: <https://doi.org/10.14393/BJ-v36n4a2020-54560> [in English].
14. Zvedeni rezultaty anketuvannia efektyvnosti faktoriv prystosuvannia pidprijemstv do funktsionuvannia v umovakh pandemii. Vnutrishnii dokument [Summary of the survey of the effectiveness of the factors of adaptation of enterprises to operate in a pandemic. Internal document]. (2021). Uzhhorod: UzhNU [in Ukrainian].

Отримано 01.09.2021